

RICHARDI MONACHI DE GRANDISILVA

DIOG. THOLOSANEN. O. CISTERC.

CARMEN DE LAUDE CLAREVALLIS

ET DE RELIGIOSA IBIDEM DISCIPLINA.

(D. Bernardi Opp. omnia. Paris., apud Cl. Chevallonium, 1536, in-fol. — f° xxxii quatern. d. d.)

Richardus de Grandisilva, diocesis Tholosanæ, monachus Cisterciensis, theologus et poeta non ignobilis fuit, qui circa annum 1160 carmen scripsit de laude Clarevallensis cænobii. Legitur ad calcem Operum S. Bernardi, Parisiis editorum anno 1536, f°.

Gaudia qui mundi vis spernere vana rotundi,
Et contemplari Christi jubar et meditari,
Tunc locus aptior, ad bona promptior est adeundus,
Quem ditat bonitas, pietas, bona prædia, fundus.
Ad quem si properas, cinctus virtutis amore,
Sedes æthereas scandes vivens in honore.
Hic locus est magnus, ubi pascit coelicus agnus,
Cujus et hic nomen pariter pandetur et omen.
Qui requiem coeli queris cum mente fideli
Ad Claramvallem properando dirige callem.
Est via recta poli similis super omnia soli :
Urens et lucens ad regni præmia ducens.
Urit peccata, dat lucis munera grata,
Et mites ungit, pravorum crimina pungit,
Blandiri nescit, nec disciplina tepescit :
Percutit ignavos, arcens a crimine pravos,
Instruit ignavos, mittens ad gaudia gnaros,
Et peccatores jumentis sordidiores
Abluit et mundat, ut perdita dona refundat.
Sic depuratos ac totos mundificatos
Ad Coelum multos mittit pueros et adultos,
Qui Domino grati vivunt sine fine beati.

Grege Clarevallis qui cuncta decencia psallis,
Angelico more laudes fers semper in ore.
Qui disciplina peccatorum medicinae
Jugiter intendis, et sic ad gaudia tendis,
Qui vigilas multum, qui nil dimittis inultum,
Qui corpus punis, qui te coelestibus unis :
Dum tali cura vita vis vivere pura,
Efficeris civis coeli, sic vivere qui vis,
Dum claustro resides, tua Christo tempora si des,
Regna tibi lata tribuentur in arce beata,
Angelicisque choris sociaberis omnibus horis,
Cum quibus in superis dabitur tibi quod modo queris.

O Felix Vallis, quæ nullum de grege fallis
Sed cunctos ducis ad veræ præmia lucis !
O Vallis plena morum probitate serena,
Vallis devota, Vallis pia, congrua tota,
Ordine nobilis atque probabilis ac populosa,
Spiritualibus aptaque fratribus ac speciosa ;

A Vallis dilecta, vivendi regula recta
Per celerem cursum tua dirigis agmina sursum !
Vallis claustralis et mansio spiritualis !
In qua claustrales homines quoque spirituales
Degunt absque malis, Dominique tegentur ab alis,
A quibus immanis tentator vadit inanis.

O Vallis clara, divini numinis ara,
Valde Deo chara, Vallis talis quia rara,
Non est in mundo, sic credo corde profundo,
Huic Valli similis, ad bona sic habilis :

O Vallis læta, Vallis bonitate repleta !
Vallis jucunda, Vallis bona, lucida, munda !
Vallis habens ora divina voce sonora !

B Vallis regalis, Christi domus es specialis,
In qua cum Patre Jesus est et Virgine matre.

O Vallis sancta redolens dulcedine tanta !
Vallis non ficta, Vallis semper benedicta !
Felix qui tecum degens scit vivere secum,
In se collectus, Crucifixi sub cruce tectus :
Paupertas Christi tunc est jucundior isti
Quam culmen regum vel quam sapientia legum.
Hac in Valle sacra, caro marcida, pallida, macra,
Impinguat mentem coelestia regna petentem ;
Coelesti vita fruitur caro verbere trita,
Et patiens anima Paradisi carpit opima :
Sic homo devotus salvatur denique totus.

C Vallis sacrata, genituro germine sata,
Semen sparsisti sanctum, sanctos genuisti,
Et generans crescis, nec adhuc generare quiescis
Incorrupta paris quos sacris dedicat aris
Præsul sublimis, qui coelica patrat in imis.
Currit ad hanc Vallem sapiens, ubi vivere mallem
Pauper pannosus quam dives deliciosus.
Vallibus et vallis hæc est circumdata vallis :
Nullius incursum tibi et hæc vallis, quia sursum
Cor gerit in coelis, hostis non pervia telis,
Vallis secura, Christi sub perpete cura,
Te consecravit, te religione beavit
Sanctus Bernardus, bona sectans, ad mala tardus.
Clara, vale, Vallis, plus claris clara metallis,

Tu, nisi me fallis, es rectus ad æthera collis,
Si recto calle penetrare voles paradisum,
In Clara Valle, tibi consulo, dirige visum.
En tibi Bernardus vitæ monumenta beatæ
Edocet, ut nardus mira redolens probitate.
En ibi veraces fama librante sequaces
Ejusdem, casses furientis et arma fugaces

A Cosmica spernentes, quæ Christi corde gerentes,
Sunt inter gentes, ut flos per prata virentes.
Eloquar an sileam ? flos ut non prestat odori,
Omnia ne taceam, bonitas non cedit honori.
Virtutum dotes scrutandoque culmina veri
Quos imitando potes coelum post facta mereri.
DEO GRATIAS.

DESCRIPTIO

ITINERIS CISTERCIENSIS

Quod ad Comitata generalia ejusdem sacri Ordinis, faventibus Superis feliciter expedit ,

F. JOSEPH MEGLINGER,

Religiosus Sacerdos monasterii B. Mariæ de Maris Stella, vulgo *Wettingen*, mense Maio anni 1667.
(Lucernæ, typis Godofredi HAUTT, in-32.)

F. JOS. MEGLINGER LAUDATUS A. R. D. JOH. MABILLON.

(Ex *Veter. Analect.* tom. IV, Lut. Paris., 1685, p. 21.)

Inter cænobii Maris Stellæ, alias Wettingensis, viros religiosos unum vidimus, Josephum Meglingerum, virum doctum et modestum, qui nobis duos libellos a se scriptos editosque amice concessit, ipse auctor et typographus. Annus Cisterciensis est, in quo gesta præcipua sanctorum ac piorum Cisterciensium monachorum elegantissime referuntur. Ejusdem est Iter Cisterciense; quod composuit occasione capituli generalis Cisterciensis anni 1667, ad quod ipse profectus est.

LECTORI BENEVOLO

Quoniam suspecta mihi ignorantia mea propria, propriaque oblivio est, hortor et moneo ut si qua deprehenderit digna reprehensione, aut ipse ea corrigere studeas, aut si id forsitan ex mansuetudine refugis et humilitate, mihi saltem quæcunque te moverint non dissimules amicablem intimare.

S. P. N. BERNARDUS, in Prol. ad tract. *De vita et moribus Cleric.*

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI

AMPLISSIMO PRÆSULI AC DOMINO D. EDMUNDO

CELEBERRIMI MONASTERII

BEATÆ MARIE DE SANCTO URBANO SANCTI ORDINIS CISTERCIENSIS

ABBATI DIGNISSIMO

EJUSDEMQUE SACRI ORDINIS

PER HELVETIAM, ALSATIAM ET BRISGOIAM VICARIO GENERALI MERITISSIMO

PATRI AC DOMINO GRATIOSISSIMO.

Urbanitatis sacrarium subiturus, ut votiva ad gratitudinis aram thura supplex adoleam, unica nominum, optione laboro; quibus pauperculum hoc munus, Epistolam ad familiarem meum de Itinere Cisterciensi exaratum, R. P. V. veniam consecratum: quæ singula si proferri in medium necesse foret; sola hæc inscriptio plures utique paginas, quam ipse libellus, impleat. Unum e sexcentis producam: quo cum cætera ex libelli lectione obvia supplebuntur, tum luce meridiana clarius elucescet; quo jure uni R. P. V. hunc meum quantulumcunque laborem debeam. Est igitur multorum opinio; Patres patriæ, veluti quædam numina hisce Inscriptionum muneribus ex merito adorari. Cui sententiæ quemadmodum libens volens subscribo: ita nec temeritate ulla, nec fuco eadem appellatione R. P. V. venerabor. Etenim patriam nobis esse S. Ordinem certe illi palam faciunt quos ubi sua libido, aut legum severitas ex ejusdem Albo expunxit ut exules habemus. Hujus itaque patriæ nostræ Patrem ostendit R. P. V. vel paternam nostri omnium

cura per visitandi solertiam; vel vicaria potestas supremi in S. Ordine Patris; vel denique laboriosa pro universis Ordinis sacri filius sollicitudo; uti Lectori benevolo ex epistola meae decursu patebit: enimvero quam non fide hoc paternitatis titulo R. D. V. condecorem; generalia nuper aperuere comitia; quorum auctoritate inter quatuor primos in sacro Ordine Patres allecta; R. D. abbatibus de Morimundo personam, mirabili pro illo rerum articulo sagacitate ac prudentia R. P. V. sustinebat. Quare publicae luci exponenda haec mea descriptio neminem potiori respexit jure, quam communem patriae Patrem. Cum vero tam excelso honoris fastigio eminentem R. D. V. contemplerer, inscitiae meae mihi nimium conscius, non sum ausus eandem in propria persona affari; sed avidum scribendi stylum cum amico meo, ab aliquot jam annis summa mecum necessitudine conjuncto, commisi; jussique totius Itineris nostri seriem familiari colloquio pertexere; partim ut tanto liberius jocorum hilaritatem, in via collectam, in ejusdem sinum, remota metu reverentialis hebetudine profunderem; partim, ut si fortunam in ea concinnanda essem nactus propitiam; tum demum de patrocinio (non alibi nimirum, nisi apud R. P. V. quaerendo) mihi propicerem; si autem oculis R. P. V. indignus evassisset ingenii fetus; ignotus sepultusque apud amici benevolentiam delitesceret. Primo a reditu mense ad finem epistola pervenit; quam cum aliqui ex charissimis confratribus meis per otium evolvisset, urgentibus suadebant rationibus, ut typis procuram R. P. V. dedicarem. Neque omittebant suggillare me ingratitude, nisi obsequerem. Quid enim aliud R. P. V. mihi praestitisse, quam suo Tobiae magni illum Ananiae filium? Et huic, aiebant, gratissimus senex dimidiam fortunarum partem liberali donatione offerebat: tu vero, cui te totum debes, non exhibebis saltem aliquid grati animi signum? Revocabant praeter haec in memoriam vetera beneficia, a R. P. V. in Maristellam profecta; tot annorum labores, curas, sollicitudines; quibus cum multis privatim, tum universos sibi Maristellanos devinxit; atque hic ansam praebere mihi, ut omnium nomine debitae gratitudinis affectum publice testarer. Cum impetu impellebant ista jam propendentem sua sponte voluntatem, ut quamvis in composito incomptoque stylo mihi nullibi fecerim pro voto satis; neque mihi crudus, utpote rara exercitatione politus scribendi numerus placeret; tantam tamen erga R. P. V. conceperim confidentiam; ut non solum gratiosis ejusdem luminibus opusculum offerre legendum, sed celeberrimo insuper praefatio nomine cum debita filiali submissione sacrum dicatumque voluerim. Id etiamsi exile omnino sit, aliquid tamen a tam augusta fronte pretium mutuabit; emendabitque suam parvitatem; amplitudine nominis; vilitate, excellentia dignitatis; contemptum, patrocinii fama. Atque ita me una cum libello, totaque Maristella nostra R. Pat. ac Dom. V. commendans, eidem felicissimam in plurimos porro annos sospitatem, optatissimam pacifici regiminis prosperitatem, ac tandem immortalem inter superos vitam affectuosissime precor. E. Maristella Kalendis Septembris anni 1667.

Reverendissimae et amplissimae
Pat. ac Dom., Vestrae
Servus et filius obsequentissimus
F. JOSEPH MEGLINGER.

APPROBATIO.

Nos F. Gerardus, Dei, et Apostolicae sedis gratia, monasterii B. Mariae de Maristella, vulgo Wettingen, S. ordinis Cisterciensis abbas; praesentium vigore concedimus, dilecto nobis in Christo Patri Josepho Meglinger, monasterii nostri subpriori et secretario; ut concinnatam a se Itineris, quod jussu nostro ad comitia generalia dicti S. Ordinis, hoc anno apud Cistercium celebrata peregit, descriptionem, typis mandare, et publici juris facere possit: cum illam duo nostri conventuales ad id deputati censuerint, et approbaverint. In quorum fidem praesentes litteras propria subscriptione, et sigillo abbatiali munus dedimus Maristellae, Kalendis Augusti, anno 1667.

F. Gerardus abbas.

Admodum reverendo ac religioso in Christo Patri
Josepho in suam Ephemeridem.

Unde tibi subito data tanta facundia linguae,
Qua Josepho, viae scribis ephemeridem?
Non iter aut Romam; non te perduxit Athenas:
Non ad Castalias Bellerophonis aquas.
Sed memini, matrem te convenisse, patremque:
Lac dedit illa tibi, suavia mella Pater,

Gratulantis animi affectu applausit
F. Fidelis MOLITOR
prior Maristellae.

Adm. R^{do} Patri ac domino Josepho Meglinger, secretario ac subpriori Wettingensi, etc.

Pictores inter Parrhasius, atque Timantes.
Magnoque in plausu Zeuxidis uva fuit.
Ad quam deceptae pransum venere volucres:
Sed rostri in tabulas irritus ictus erat.
Naturam ars imitata fuit quadrante colore,
Quodque fuit pictum, vivere dixit avis.
Dixerit, aut rata sit; decepta in imagine saltem
Dum, fuit, appensum nobilitavit opus.
Ignosces, venerande Pater, mi subprior ausim
Desuper hoc scripto mentem aperire meam.
Non ut adulator loquar. Illa relatio talis
(Ordinis ad Matrem, qua tua scripta via) est:

A Sic urbes, campos, et agros silvasque, lacusque
Exprimis ad vivum prandia, prata, domos;
Vivida se reputet spectate quis omnia, dumque
Fallitur errorem comprobet ipse suum.
Sat fecunda fuit tua sic..... tot,
Post reditum nobis attulit una sales.
Macta animo sis, Stella maris, tuus occupat, ecce,
Fetibus ingenii praeses uterque typos.
Musicus alter, hic historicus. Quid, Zoile frendes?
Stulta avis in rostrum mitior esto tuum.
Debiti honoris et amoris ergo accinebat
gratulabundus

F. Gabriel MOSER, itidem sacerdos
conventualis Maristellae.
notarius apost.

B Ode propemptica, ad reverendum dominum Joannem
Jacobum Mechlerum, Itineris in Epistolari theatro
comitem.

Invade mecum non mihi cognitos,
Jacobe, calles; linquere patriam,
Galloque sub Phoebo repostas
Ire juvat peragrarum terras.
Et me beatum! si lateri datur
Tuo sodalem, aut esse pedissequum:
Non Gnosia cera, tuoque
Non opus hic Ariadna filo;

Non Dædalæos ingredimur dolos,
Aut antra cæcis callibus invia:
Sed melleo Claram-Parente
Lætior ingrediere Vallem,
Quamquam viarum difficiles moræ
Tardent euntem, et mille pericula,
Horrorque sequalentis tabernæ.
Perge tamen, generose, contra;
Seu claustra portæ pensilis objicit
Miles, latentes insidias timens,
Perrumpe; seu pendentis arcum,
Et cameras salis introibis,
Fauces Averni; tunc animis opus.
Mechlere, firmo et pectore, triplici
Ad pectus ære, auroque visco,
Et galea redolente fumum
Mutante lixa, cum vacuas feres
Questus in auras, murmure Gallico
Ridendus astanti catervæ,
Et rabiem moderante risu.
Hinc et specus, præruptaque montium.
Umbrasque silvarum, arctaque vallium,
Et plena camporum vireta,
Et lacuum spatiosa cernes.
Quin et cruenti signa ferocia
Ubique Martis sol tibi deteget,
Et urhium planges ruinas,
Mœnia depopulante flamma.
Ferroque; donec ditia pauperum
Famosa pandet Dola palatia,
Et picta conopæa, longo

A Ordine, per spatium cubilis.
Quid jam suaves blanditias meri.
Seu quid sonoras delicias canam,
Et aurium molles susurros,
Liligeri modulamen agri?
Vel quid senatum concilii gravis,
Cisterciensis quem Pater advocat:
Multaque majestate plenos
Colligit huc patriae parentes?
Sed hic libellus te reliquum viæ
Ducet, reducet: ne pigeat;
Non error obstat non labores:
Virgineo via strata lacte est.

Auctori fraterni amoris ergo
accinuit. L. M. P. W.

Admodum reverendo ac doctissimo in Christo Patri
Josepho Meglinger Iter suum describenti.

B Nempe exempla movent plus quam præcepta docentis,
Rhetoricæ nobis, quæ dare docta soles.
Actu demonstras, quid vera facundia possit,
Tam fecunda styli dum tibi vena fluit:
Themate tam sicco; quodque unica pagina totum
Absolvat; deni cum via sit tridui.
Hanc adeo extendis, quatuor ceu partibus orbis
Spectandis longum forte fuisset iter.
Materiam angustam, tu libertate volantis
Pennæ dilatas; ingenioque volas.
Observantiæ et amoris gratia cecinere
Ejusdem obsequentissimi fratres
alumni rhetorices.

EPISTOLA FAMILIARIS DE ITINERE AD COMITIA GENERALIA S. ORDINIS CISTERCIENSIS.

Admodum reverendo ac doctissimo domino Joanni Jacobo MECHLERO, parochi in Marchia Suitensi, amico suo integerrimo, F. Josephus MEGLINGER, salutem.

Nisi epistolarum numerum ignorares, quas a me per annos quindecim accepisti; dubitares forsitan, amicorum optime, an exciderit e memoria mea promissum, quo me obligaveram, transmissurum, enarrationem itineris, quod superum favore ad comitia generalia, in archicœnobio Cisterciensi celebrata, suscepi, et inter vernos hujus anni flores feliciter expedivi. Etsi vero nihil essem pollicitus; quia tamen amicitiae nostrae sanctissima lex, seu læta seu sinistra nobis acciderent, semper fecit utrinque communia; non sine noxa te a consortio tantæ felicitatis meae exclusissem. Totius igitur itineris seriem ordine illo pertexam, quem succedentes sibi mensis dies, et propemodum horæ statuent. Nudam tamen ephemeridem seu diarium non dabo, ut porrectam chartam obiter cæci instar percurras, deinde damnaturus ad vermes; sed diligentia non perfunctoria circumquaque te quasi manu perducam; et quæ conspexi, gratis, tantumque non vivis coloribus depingam divi præsertim melliflui Patris nostri Bernardi vitam ac prodigia, quantum feret occasio, non segniter in medium producam: hoc scilicet melle conspersurus crudum saporem styli, prima hac exercitatione in publicum emergentis, et eum quidem pari facilitate ac libertate, ducere decevi, quali omnes epistolas exaro. Nisi si materiae gravitas aliquid ponderis aut hilaritas nonnihil salis admoverint. Veritatem porro tanta a me religione exigam, ut præter comperta nihil afferam: tuque certum habeas, ubi mensuram seu temporis,

C seu loci leges adjunctam; ne lato, ut dicitur, ungue plus minus vereperiri.
2. Priusquam tamen te itineri permittam, pauca docendus es de itineris, tituli que huic epistolæ præfixi causa; ex qua simul faciem arripies, plura alia, quæ per narrationis decursum minus clara rerum nostrarum ignaro sunt, altius penetrandi. Hæc ex Annalium nostrorum monumentis breviter auscultat. Divus Robertus, nobilis Campanus Regulæ S. Benedicti per annos plures in diversis monasteriis tum prior, tum abbas, professus, arctioris vitæ desiderio, ex monasterio Molismensi cum viginti sociis ad incultam eremum, Cistercium, ob plura ibidem stagna ac cisternas dictam, se contulit, anno a reparata salute 1098, atque in hac solitudine episcopi Lugdunensis tum legati apostolici auctoritate prima sacri instituti fundamenta jecit. Sed exinde summi pontificis Urbani II jussu Molisium reversus, paulo plusquam per annum Cistercio præfuit. Successit illi in regimine S. Albericus, a cœli regina alba cuculla sacri candorem ordinis præsignante, donatus; quem ad superos raptum secutus est S. Stephanus, natione Anglus; is qui Bernardum una cum triginta sociis in Cisterciense tirocinium recepit, anno Christi 1113. Tam præclara accessione auctum Cistercium instar aberrimi fontis sese longe lateque per sacras colonias tanta celebritate diffudit, ut in universum terrarum orbem nominis sui gloriam circumferenti summi pontifices, imperatores, reges, principes, omnisque nobilitas sua liberalitate applauserint. Itaque sacro Ordini nostro nomen a primo monasterio Cisterciensi natum; cum cætera omnia ex eo nata cœnobia, velut parenti filia, materni honoris prærogativam inde ab ori-